

ПРОЗВАНИОТ АКАДЕМИК ТОДОРОВСКИ

■ Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

КОСКИТЕ НА ИСКЕН МАКЕДОНСКИ ЌЕ С

Тој не може да биде трет Хомер, бидејќи "вториот Хомер" Григор Прличев го задолжил да не се меша во работи кои не му се историски познати. Гане може да пишува само за стихот на Прличев и на други македонски поети, а не да се повикува на пишувања на Драги Михајловски кој, исто така, е поет, а не историчар. Затоа не можеме да го препознаеме Гане Тодоровски. Нели не му личи на мудроста од годините, а уште повеќе на литературниот и на поетскиот багаж кој го има зад себе!? Вака самиот себеси се побива, а уште повеќе го шири гневот и разочараноста кај научната и доблесната јавност, која однапред ја "исшиканира", без да ѝ даде збор да ги оправда своите ставови и размисли.

На 28 ноември Албанците во Република Македонија ја одбележаа 600-годишнината од раѓањето на Горѓија Кастриот - Искендер, кој го сметаат за народен херој, но и бранител на европската цивилизација од нападите на Османлиите. По тој повод во Скопје се случи селалбанска, културна и национална еуфорија, која ги подгреа меѓунационалните страсти и апетити, оставајќи ги во забрав историските фак-

ти и аргументи, кои треба слободно да говорат за улогата на Искендер во минатото на Балканот и на тогаш доминантната христијанска Европа.

Во тој контекст беше и Меѓународниот научен собир организиран од Министерството за образование и наука и од Институтот за национална историја. Домаќин на Собирот беше Македонската академија на науките и уметностите, која ширум ја отвори портата за да се одбележи ју-

билејот, кој на Албанците им значи сè, а бидејќи Македонците сè уште немаат изградено сопствена научна и културна одредница за придонесот на Искендер во македонското минато, тие ќе молчат или ќе слушаат онака како што некој ќе им сервира. Вистинските научници се наоѓаат на маргините од општеството (д-р Петар Поповски, д-р Ристо Ивановски), бидејќи дел од политичарите и од историчарите стравуваат од "вперувањето на копјата" - на годините, на случките и на настаните. Затоа се заблудуваат генерациите кои доаѓаат и се вжештуваат меѓунационалните односи, а паралелно се величат и се возвишуваат "героите" до небо, без

партијата МААК? Ако Анте Поповски беше жив тогаш јавно ќе се откажеше од својот долгогодишен пријател, а вака "коските му се превртуваат в гроб", слушајќи го "лавот кој се претворил во минорно глумче и блее како овчичка", за тема која не е стручен или компетентен. Од каде му се тие метафори на Гане Тодоровски? Тој не може да биде трет Хомер, бидејќи "вториот Хомер" Григор Прличев го задолжил да не се меша во работи, кои не му се историски познати. Гане може да пишува за стихот на Прличев и на други македонски поети, а не да се повикува на пишувања на Драги Михајловски кој, исто така, е поет, а не историчар.

да им се оддаде стручен или издржан научен поглед во однос на нивниот удел во историјата на Балканот.

КОМУНИСТИЧКА МАТРИЦА

Два барда на македонското академско небо имаа различен аршин во однос на круцијалното прашање: кој бил Горѓија Кастриот или Искендер. Едниот од агол на претседател на МАНУ, Цветан Грозданов, беше умерено расположен, незаборавајќи да нагласи дека во отпорот кој го давал Искендер, свое учество зеле и Македонците, но и Охридската архиепископија која дала сесрдна поддршка, поради што "Св.Софија" била претворена во џамија, а црквата на Плаошник во Охрид била срамнета со земја. Додека, пак, другиот - академик Гане Тодоровски, како маче предеше во skutот на координаторот, министерот Азис Положани. Што се случи со познатиот македонски литерат, есеист и поет Гане Тодоровски? Овој ли е Гане-Гане Тодоровски, кој заедно со истакнатиот македонски деец Анте Поповски, ја создадоа

Затоа не можеме да го препознаеме Гане Тодоровски. Нели не му личи на мудроста од годините, а уште повеќе на литературниот и на поетскиот багаж кој го има зад себе!? Вака самиот себеси се побива, а уште повеќе ги шири гневот и разочараноста кај научната и доблесната јавност, која однапред ја "исшиканира", без да им даде збор на д-р Петар Поповски и на д-р Ристо Ивановски, да ги оправдаат своите ставови и размислувања. На тој начин, обвинувајќи го нивното истражување како аматерско, проблематично или недобронамерно, се прашуваме - дали академик Тодоровски се враќа на комунистичката матрица, кога постои само една вистина. Или за волја на вистината, можеби целата какафонија ја создаде за да ја скрие својата одговорност (нестручност) во подготовките на воведниот збор и рефератот посветен на јубилејот 600 години од раѓањето на Искендер. Вака, големиот академик се претвори во мал човек, кој сака да се направи сезнајко, а всушност се истопори на буниште за да ја поддржи политиката која ја негуваат одредени албански на-

ционалисти, кои ја искористија шансата за да докажат дека со "парите" се урива и стекнатото македонско име и величието на еден т.н. академик.

МАКЕДОНСКО-АЛБАНСКА КОНВЕРЗАЦИЈА

Кој остана да го брани дигнитетот на историчарите и на академиците, без да го намалуваме значењето и постоењето на Горѓија Кастриот-Искендер.

"Со научниот собир кој го организираа Институтот за национална историја и Министерството за наука и образование се одбележуваат 600

нуваат кралевите Марко, Карло Топије, а локалните албански господари Музани, Дукаѓини, Аријанти, Гропа и Закарија, па и Кастриоти, веќе се османлиски харачари", вели академикот.

Првиот човек на МАНУ, Цветан Грозданов, се осврна на животот на Искендер, но и додаде "историјата на големиот отпор на Горѓија Кастриот е добро познат и проучуван од водечките турколози и други медијевисти во светот. Меѓутоа, сакам да нагласам дека негови соборци биле и Македонците. И затоа не случајно го опева и 'вториот Хомер', Григор Прличев", истакнува академик Цветан Грозданов.

За разлика од него, Гане

мет по историја во нашите средни училишта: не е само историска реминисценција за која се пронаоѓаат погодни и потребни церемониски еквиваленти и од која се црпат поуки; не е ниту обид за ре-афирмација или е реактуелизација; не е ниту посег кон нови тенденции за модерна или договорна едукација во мултиетничкиот наш простор.

"Се чини, чествувањето на Искендер (по повод 600 години од раѓањето) е среќна околност, како најнова можност за едно реално, та најреално толкување, имено како што го означивме тоа во насловот на овој текст - поимско-значенска потреба на нашиот ден - за да се сфати конечно и

такво, каква што е Искендеровата херојска епизода, па може треба да се употреби и во дотерувањето на сегашноста и во градбата на асезимички државни институции среде и ширум Балканот?!", вели Тодоровски, ублажувајќи ја својата улога во чествувањето со литературните мотиви, а напаѓајќи ги д-р Петар Поповски и д-р Ристо Ивановски само затоа што не се на иста бранова должина.

"Господа граматички, интелектуални буквојадци и политички грамотници, доколку ве има тука или кај где ширум балканскиот дел од Европа, слушнете и кажете дека сте чуле, дека од денеска па кон понатаму, во чест и во сла-

ДЕР - ВТОРИОТ АЛЕКСАНАДАР Е ПРЕВРТУВААТ И ВО ГРОБ!

години од раѓањето на Горѓија Кастриот, познат и како Искендер, знаменита личност во отпорот кон османлискиот пробив и намера да се покори Албанија и другите балкански држави. 20 години Искендер со исклучителна храброст, умешност и дипломатска тактика се одржувал во албанските утврдувања, а во неговата војска учествувале и Македонци; борбите се воделе во регионот на Дебар. Тој ја имал поддршката и на Охридската архиепископија, чиј поглавар Доротеј во 1466 година бил казнет од султанот Мехмет II и заедно со повеќето охридски болјари бил спроведен на доживотно заточение во Анадолија", потенцира академик Грозданов.

Тој додава дека во втората половина на XIV век на геополитичката карта на тогашна христијанска Европа се појавуваат Османлиите, кои биле моќен воен фактор, а по Маричката битка во 1371 година, во која животот го загубиле Волкашин и Углеша, владетелите во Македонија и во блиските региони на Балканот морале да го прифатат вазалниот однос.

"Османлиски трибутери ста-

Тодоровски вели:

"Славейќи ја 600-годишната од раѓањето на големиот син на албанскиот народ Горѓија Кастриот-Искендер (1405-2005), ние Македонците се вклучуваме во сеопштото чествување на историскиот јубилеј поради бројни резони, на кои понашироко треба да им се даде разглас. Името на Искендер го среќаваме буквално во сите енциклопедии на европските народи како име на прославен војсководец, национален херој на албанскиот народ и како триумфален и монументален симбол на балканската хероика. Тоа е лик на војсководец, чија дваесетипетгодишна борба против османлиската воена инвазија на Балканот и во Европа го врзува правовремено јавното мислење на светот како пример и илустрација на отпор против страотно големата воена сила на Османлиите, чиј налет на балканскиот дел на Европа во првата половина на XIV век, успева да наметне мошне важни промени во политичката карта на стариот континент".

Поради тоа, според Гане, Искендер не е само методска единица од наставен пред-

ОЧИТЕ И УШИТЕ НА ЈАВНОСТА СЕ ИЗГУБИЈА ВО ЛОШИОТ ПРЕВОД НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

во духот на ова практичновидување, кое гласи: Искендер - наш современик! Имено, за да се сфати токму во протокот на нашиов проклет или со бројни зла дамкосан век, дека е потребно, одвеќе потребно, да посееме со своето мобилно сознание и внимание и да ги внесуваме во својот мисловен и дејствен ангажман примерите од историјата, кои импонираат со своите обединувачки и народозаштитнички заложби. Нашиот историско-географски простор тоа го бара. Не попусто се вели дека и минатото може да биде уште како ползотворно, ако е

ва на големиот Искендер ќе воведеме во јазикот на нашата меѓусебна македонско-албанска конверзација ново граматичко време - идно блиско време, со што нашето меѓусебно општење ќе придобие забрзан тек на разбирање. Со оваа пристојна патетика, природна во својот звук и приспособена за осетливиот слух на нашето време, нека да го започнеме нашиот ползотворен разговор за големиот Искендер, вечниот Искендер, Божјото око, кое бдее врз мирот на Балканот", така со друга игла ни везе академик Гане Тодоровски.